

דברי ברכה

ריכוזיות במשק הישראלי

בעשורים האחרונים התחדדה מאוד ההכרה הציבורית, האקדמית והרגולטורית בכך שמבנהו של המשק הישראלי מאופיין ברמות גבוהות של ריכוזיות, בכוח שוק משמעותי בידי מספר מצומצם של שחקנים ובקיומם של חסמי כניסה המגבילים תחרות אפקטיבית בענפים רבים. מאפיינים אלו אינם רק סוגיה כלכלית-טכנית, אלא תופעה בעלת השלכות רחבות על רווחת הצרכנים, על חדשנות וצמיחה, על חלוקת ההכנסות במשק, על הנצחת פערים חברתיים בין השכבות החלשות לחזקות ועל אופיו של הממשק שבין הון, שלטון וחברה. הדיון בריכוזיות במשק הישראלי קיבל תנופה משמעותית בעקבות מחאות חברתיות, עבודת ועדות ציבוריות ורפורמות רגולטוריות שונות, ובראשן חוק הריכוזיות, חוק המזון, רפורמת שטרום בבנקאות, פתיחה חלקית של חסמי יבוא ותיקונים לחוק התחרות. עם זאת, חרף השיח הער והצעדים שננקטו, סוגיות רבות נותרו לא פתורות וחסמים תמירים לתחרות אפקטיבית נותרו בעינם. בין מקרים אלה אפשר למנות, בין היתר, חסמים לתחרות שנותרו בחקלאות, בכשרות, בגז טבעי ובחשמל, כשלי שוק שנותרו בשוק הרכבים הפרטיים, בנמלים, בבנקאות, ועוד. בעוד שחלק מהחסמים לתחרות נובעים מתכונות טבעיות של שווקים – כגון יתרונות לגודל או השקעות הוניות כבדות בשוק קטן יחסית, עם מגבלות ליבוא יבשתי ממדינות שכנות – רבים אחרים הם תוצר של החלטות מדיניות, רגולציה סלקטיבית, בירוקרטיה מיותרת או קשרים בין קבוצות לחץ למוקדי כוח ממשלתיים. אני מברך על היוזמה להקדיש כרך של כתב העת לסוגיה זו ובטוח כי כרך זה יתרום משמעותית לדיון, באמצעות בחינה רב־תחומית ומעמיקה של סוגיות אלו.

פרופסור דיויד גילה

לשעבר הממונה על ההגבלים העסקיים, פרופסור מן המניין, אוניברסיטת תל אביב